Avizul Comitetului Economic și Social European privind problema persoanelor fără adăpost (aviz din proprie inițiativă)

(2012/C 24/07)

Raportor: **dl Eugen LUCAN**

La 20 ianuarie 2011, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de Procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Problema persoanelor fără adăpost.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 28 septembrie 2011.

În cea de-a 475-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 octombrie 2011 (ședința din 27 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 98 de voturi pentru și 6 abțineri.

1. **Concluzii si recomandări**

1.1 CESE recomandă:

1.1.1 Uniunii Europene să aloce mai multe resurse din fondurile structurale (în special FSE+ERDF) pentru a aborda fenomenul persoanelor fără adăpost (*homelessness*), în special din perspectiva construirii de locuințe permanente.

1.1.2 Uniunii Europene și statelor membre ca politicile de combatere a fenomenului persoanelor fără locuință să se bazeze pe o totală respectare a drepturilor omului, care includ dreptul la o locuință accesibilă și adecvată. CESE consideră că acest fenomen nu apare de la sine, el fiind rezultatul unei alegeri politice și economice. Examinarea unei realocări a bogățiilor trebuie să fie cuprinsă încă de pe acum în creșterea favorabilă incluziunii prevăzută de Strategia UE 2020, având în vedere perioada de criză pe care o traversează Uniunea.

1.1.3 Cadrul juridic european (tratate, carte și texte internaționale) necesar afirmării unei politici ambițioase în materie de locuințe sociale există deja. În plus, Uniunea ar putea coordona eforturile de încurajare a statelor membre în sensul ratificării Cartei Sociale Europene revizuite ([1]). Comisia, PE și Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene ar trebui să elaboreze un raport anual care să conțină o evaluare a punerii în aplicare, în statele membre, a articolului 34 din Carta Drepturilor Fundamentale, privind dreptul la ajutor pentru locuință.

1.1.4 Eurostat să promoveze definiții, indici și indicatori comuni pentru înțelegerea complexității și specificității fenomenului la nivel european și realizarea de statistici unitare. CESE recomandă adoptarea tipologiei ETHOS lansată de FEANTSA, drept definiție a fenomenului persoanelor fără adăpost la nivel european.

1.1.5 Comisiei Europene să dezvolte o strategie ambițioasă cu privire la fenomenul persoanelor fără adăpost (*homelessness*) și să sprijine statele membre în dezvoltarea unor strategii naționale eficiente, în conformitate cu liniile directoare sugerate în Raportul comun privind protecția socială și incluziunea socială pentru 2010 și ținând cont de recomandările juriului Conferinței europene de consens privind fenomenul persoanelor fără adăpost. O politică europeană de ansamblu privind locuințele s-ar înscrie în eforturile ample consacrate creării de locuri de muncă și de bunăstare, care continuă să fie două dintre obiectivele tratatelor europene.

1.1.6 Ținând cont de faptul că Strategia Europa 2020 urmărește creștere inteligentă, durabilă și totodată incluzivă, CESE sugerează că UE ar trebui să o monitorizeze periodic și să facă politici în funcție și de raportul dintre prețul locuințelor pe piața imobiliară și accesul cetățenilor europeni la cumpărarea sau închirierea unei locuințe în funcție de veniturile pe care le realizează.

1.1.7 UE ar trebui să ajute statele membre ca, în politicile de incluziune, să țină cont de: reducerea totală a deceselor cauzate de „viața în stradă"; demnitatea persoanelor; cauzalitatea multiplă; prevenirea fenomenului; responsabilizarea și participarea beneficiarilor prin contract social/de închiriere; standarde europene cost-eficiență pentru locuință și servicii sociale; crearea de locuințe permanente, apartamente subvenționate și centre de prevenire în fiecare localitate ([2]); o abordare care să conducă la acces rapid la o locuință permanentă.

1.1.8 Comisiei înființarea unei Agenții Europene pentru Persoanele Fără Locuință.

1.1.9 statelor membre să realizeze strategii eficiente anticriză care să pună accent pe: raport cost-eficiență optim, consultarea și promovarea parteneriatelor public-privat, creșterea stocului de locuințe în condițiile în care, în perioada de criză, prețurile imobilelor s-au redus semnificativ.

([1]) CSE revizuită: Carta Socială Europeană a Consiliului Europei – 1961; revizuirea acesteia prin Protocolul din 1995 include dreptul la locuință printre drepturile sociale fundamentale; numai 14 state participante (din 43) au ratificat această cartă în legislația lor națională.

([2]) Modelul finlandez „Mai întâi casa" („Housing first") arată că se reduc cu 14 000 Euro cheltuielile pentru un beneficiar asistat.

2. Context și observații generale cu privire la problematica persoanelor fără adăpost din UE

2.1 Persoanele fără adăpost au reprezentat un domeniu prioritar de acțiune în cadrul Anului european 2010 ([3]).

2.2 Problema persoanelor fără adăpost a fost prima dată menționată ca temă prioritară în Raportul comun privind protecția socială și incluziunea socială din anul 2005. Comisia Europeană a publicat, în anul 2007, un studiu intitulat „Măsurarea fenomenului persoanelor fără adăpost la nivel european ([4])".

2.3 Combaterea problemei persoanelor fără adăpost a devenit o prioritate, întrucât aceasta constituie o parte importantă a Strategiei UE privind protecția socială și incluziunea socială.

2.4 Prin intermediul Strategiei UE privind protecția socială și incluziunea socială (cunoscută și ca „Metoda deschisă de coordonare în domeniul social"), Uniunea Europeană coordonează și încurajează măsurile naționale și dezvoltarea de politici pentru combaterea sărăciei și excluziunii sociale printr-un mecanism de raportare, indicatori conveniți și concluzii politice finale adoptate de Comisia Europeană în colaborare cu Consiliul de Miniștri al UE.

2.5 Parlamentul European a adoptat o serie de inițiative importante privind problema persoanelor fără adăpost, inclusiv o declarație scrisă privind soluționarea problemei persoanelor fără adăpost care trăiesc pe stradă, adoptată în 2008 ([5]). Declarația solicită Consiliului să convină cu privire la un angajament la nivelul întregii UE în vederea soluționării, până în 2015, a problemei persoanelor fără adăpost care trăiesc pe stradă. O nouă declarație scrisă interpartinică privind necesitatea unei strategii UE privind problema persoanelor fără adăpost a fost lansată de cinci MPE la 6 septembrie 2010 și a fost adoptată în decembrie 2010. Pentru a realiza aceste obiective ambițioase, CESE consideră că e nevoie de alocarea de fonduri europene (FSE+ERDF).

2.6 La finalul anului 2009, rețeaua *UE de experți independenți în materie de incluziune socială* a prezentat un raport ([6]) privind problema persoanelor fără adăpost și a excluziunii în materie de locuințe în statele membre ale UE. Raportul a cerut ca problema persoanelor fără adăpost să facă parte integrantă din metoda deschisă de coordonare (MDC) în domeniul social și să fie consolidată și continuată după 2010.

2.7 La 17 iunie 2010, Consiliul European a adoptat noua Strategie Europa 2020. Până în 2020, UE urmărește să elimine riscul de sărăcie și de excluziune pentru cel puțin 20 de milioane de persoane. Propunerea Comisiei pentru 2020 conține o platformă europeană de combatere a sărăciei pentru *„a defini și a pune în aplicare măsuri care vizează situația specifică a grupurilor cu un grad de risc ridicat precum […] persoanele fără adăpost"* ([7]).

2.8 În octombrie 2010, Comitetul Regiunilor a publicat Avizul privind combaterea lipsei de adăpost, în care susține că UE trebuie să depună mai multe eforturi pentru a combate această problemă. Comitetul Regiunilor propune promovarea tipologiei ETHOS la nivel european, instituirea unei Agenții Europene care să coordoneze și să ofere sprijin în lupta împotriva fenomenului lipsei de adăpost, promovarea prevenirii fenomenului și implicarea regiunilor.

2.9 Raportul comun din 2010 al Comisiei și Consiliului privind protecția socială și incluziunea socială ([8]) solicită statelor membre să dezvolte strategii care să pună accentul pe: prevenire, orientarea către forme permanente (locuințe subvenționate și permanente), o abordare de tipul „locuința pe primul loc", care să fie însoțită de servicii sociale complementare, o guvernanță îmbunătățită.

2.10 Cele mai importante recomandări ale anului 2010 privind fenomenul persoanelor fără adăpost se regăsesc în concluziile conferinței de consens (*Consensus Conference* ([9])), care a avut loc la finalul Anului European pentru combaterea sărăciei și a excluziunii sociale 2010, la inițiativa Comisiei Europene și cu sprijinul Președinției belgiene a Uniunii Europene.

2.11 În 2011, Eurostat ([10]) publică raportul *„Housing Condition in Europe in 2009"* și precizează că, în UE, 30 de milioane de cetățeni suferă datorită spațiului insuficient și condițiilor precare de locuit.

3. Dreptul la locuință

3.1 Fenomenul persoanelor fără locuință poate aduce atingeri în mod direct respectării drepturilor omului așa cum sunt ele stipulate în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene ([11]).

3.2 În art. 34 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene se menționează: „(3) Pentru a combate marginalizarea socială și sărăcia, Uniunea recunoaște și respectă dreptul la asistență socială și la asistență în ceea ce privește locuința, destinată să asigure o viață demnă tuturor celor care nu dispun de resurse suficiente…".

3.3 Declarația Universală a Drepturilor Omului a ONU garantează dreptul la condiții de viață adecvate, ceea ce include locuința, serviciile medicale și sociale. În articolul 25 alineatul (1) se menționează: *„Orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea și bunăstarea lui și familiei sale, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare"*.

([3]) www.2010againstpoverty.eu.
([4]) http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2007/study_homelessness_en.pdf.
([5]) A se vedea anexa.
([6]) http://www.peer-review-social-inclusion.eu/network-of-independent-experts/2009/homelessness-and-housing-exclusion.
([7]) http://eurlex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&ihmlang=en&lng1=en,fr&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=509103:cs&page.
([8]) http://register.consilium.europa.eu/pdf/ro/10/st06/st06500.ro10.pdf.
([9]) http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=637&langId=en&eventsId=315&furtherEvents=yes.
([10]) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-11-004.
([11]) Articolul 6 TUE *„Uniunea recunoaște drepturile, libertățile și principiile prevăzute în Carta Drepturilor Fundamentale a UE … care are aceeași valoare juridică cu cea a Tratatelor."*

3.4 Carta socială revizuită a Consiliului Europei ([12]) prevede la art. 31 că fiecare cetățean are dreptul la locuință și invită părțile să se asigure că semnatarii se angajează să promoveze accesul la locuințe cu un standard adecvat, să prevină și să atenueze fenomenul persoanelor fără locuință, și să promoveze acțiuni pentru a face prețurile locuințelor accesibile celor fără resurse adecvate.

3.5 Dreptul la locuință este stipulat în multe constituții naționale din statele membre ale UE. O locuință adecvată este o necesitate și un drept. CESE recomandă tuturor statelor membre să susțină toate persoanele care au dreptul, în conformitate cu legislația națională în vigoare, să aibă acces la o locuință. CESE invită statele membre și societatea civilă să monitorizeze acest proces. Existența unui drept legal oferă o bază bună pentru inițierea și dezvoltarea de politici eficiente pentru combaterea fenomenului persoanelor fără locuință.

4. Excluziunea socială și sărăcia care sunt determinate de privarea de locuință

4.1 Eurostat ([13]) precizează că, în UE, 30 de milioane de cetățeni suferă din cauza spațiului insuficient și a condițiilor precare de locuit. În 2009, 6 % din populația Europei a suferit o formă severă de privare de locuință. În UE, 12,2 % din populație trăiește în locuințe care au costuri de întreținere mari raportate la veniturile acestora.

4.2 Persoanele fără adăpost care trăiesc pe stradă reprezintă cea mai vizibilă și extremă formă de sărăcie și excluziune. Problema persoanelor fără adăpost poate include și o serie de alte situații, precum persoanele care sunt în adăposturi de urgență, temporare sau de tranziție, persoanele care locuiesc temporar cu familia sau la prieteni, persoanele care trebuie să părăsească diferite instituții și nu au o locuință, persoanele amenințate cu evacuarea sau persoanele care au un adăpost inadecvat sau nesigur.

4.3 Accesul la o locuință de o calitate acceptabilă poate fi considerat o necesitate umană de bază.

4.4 Privarea de locuință este definită de facilitățile reduse și se evaluează având ca referință acele gospodării cărora le e spart acoperișul, nu au baie/duș și toaletă sau locuințele prea întunecoase.

4.5 Câteva state membre care au intrat în UE după 2004 au semnalat că o mare parte a populației lor face față unei severe privări de locuințe, în special în România, Polonia, Bulgaria și Țările Baltice ([14]).

4.6 În multe țări, sărăcia este legată de costul mare al locuinței: 67 % din europeni consideră că o locuință decentă este mult prea scumpă. Această opinie este în mod particular comună în Republica Cehă și Cipru (89 %), precum și în Luxemburg, Malta (86 %) și Slovacia (84 %).

4.7 Unul din șase europeni afirmă că este dificil să-și plătească costurile cotidiene ale întreținerii locuinței ([15]). În UE, 26 % dintre cetățeni consideră că o locuință decentă este prea scumpă în societatea noastră. Este a patra motivație a societății din UE, care răspunde cel mai bine la întrebarea: „De ce sunt oamenii săraci?"

5. Definiții ale fenomenului persoanelor fără locuință sau adăpost (*homelessness*)

5.1 La nivelul UE, nu există o definiție funcțională comună a persoanelor fără adăpost, definiția persoanelor fără adăpost variind mult de la un stat membru la altul. Fenomenul persoanelor fără adăpost (*homelessness*) este un proces complex și dinamic, cu traiectorii care au diferite căi de intrare și de ieșire, pentru diferiți indivizi sau diferite grupuri.

5.2 Există diferite tipuri și grupuri țintă de persoane fără o locuință, ca de exemplu: bărbați singuri în stradă; copii și adolescenți care trăiesc pe stradă; tineri care părăsesc casele de copii; mame singure care trăiesc pe stradă; persoane cu probleme de sănătate precum alcoolismul, dependența; persoane cu probleme psihice; persoane în vârstă fără locuință; familii care trăiesc pe stradă; persoane fără locuință ce provin din rândul unor minorități etnice cum ar fi romii sau cei care au un stil de viață nomad; imigranți fără locuință; solicitanți de azil fără locuință (refugiați); a doua generație de copii care trăiesc pe stradă ai căror părinți provin din rândul persoanelor fără adăpost.

5.3 FEANTSA (Federația europeană a organizațiilor naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost) a dezvoltat o tipologie privind fenomenul persoanelor fără adăpost și al excluziunii bazată pe lipsa de locuință, numită ETHOS. In conformitate cu tipologia ETHOS a avea un cămin, poate fi înțeles:

— *din punct de vedere fizic:* a avea o locuință adecvată (sau un spațiu) asupra căreia o persoană și familia sa au proprietate exclusivă;

— *din punct de vedere legal:* a avea un titlu de proprietate;

— *din punct de vedere social:* a fi capabil să îți menții intimitatea, a te bucura de relații interumane.

5.4 Această definiție conduce la cele 4 concepte principale de: *lipsa unui acoperiș deasupra capului, lipsa unui domiciliu stabil; viața în condiții de locuit nesigure; viața în condiții de locuit precare,* toate putând fi considerate că indică absența unui cămin. De aceea, ETHOS clasifică persoanele fără adăpost conform situației lor de viață sau a „căminului" lor. Aceste categorii conceptuale sunt împărțite în 13 categorii operaționale, care pot fi folosite în scopul diferitelor politici, precum cele ale cartografierii problemelor de *homelessness*, dezvoltării, monitorizării și evaluării acestor politici ([16]).

([12]) http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/html/163.htm
([13]) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-11-004.
([14]) Eurobarometru.
([15]) Conform noului „Eurobarometer survey on poverty and social exclusion MEMO/09/480/27.10.2009".
([16]) Tipologia ETHOS există ca anexă la raport. A se vedea și http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/EN.pdf.

6. Statistici, indici și indicatori

6.1 La nivelul UE nu există o singură metodă unitară de colectare a datelor despre persoanele fără locuință oferite de birourile naționale de statistică sau alte surse oficiale de statistică din statele membre ale Uniunii Europene.

6.2 Modelul ETHOS, cu categoriile sale conceptuale, poate fi folosit pentru realizarea de statistici, cartografierea persoanelor fără adăpost, evaluarea nevoilor beneficiarilor, dar și a resurselor locale sau organizaționale, dezvoltarea, monitorizarea și evaluarea politicilor.

6.3 Realizarea de studii și cercetări privind fenomenul persoanelor fără adăpost la nivelul UE este necesara atât pentru înțelegerea cauzelor și structurii fenomenului, cât și pentru proiectarea politicilor, coordonarea și implementarea strategiilor. CESE solicită Eurostat (prin sistemul de colectare a datelor EU-SILC ([17])) și programelor europene care au finanțat incluziunea persoanelor fără adăpost să prezinte o evaluare pentru ultimii 5-10 ani care să ofere o perspectivă asupra evoluției fenomenului persoanelor fără adăpost la nivel european.

7. Factorii de vulnerabilitate și risc ai excluziunii bazate pe lipsa de locuință. Cauzalitate

7.1 Cauzele care conduc la crearea fenomenului persoanelor fără adăpost sunt adesea complexe și interdependente. Este vorba despre un cumul de factori care determină o astfel de situație.

7.2 Există diferite tipuri de factori de vulnerabilitate asupra cărora trebuie acționat pentru a preveni și rezolva problema persoanelor fără adăpost:

— *structurali:* procesul economic, imigrația, cetățenia, procesul pieței de locuințe;

— *instituționali:* serviciile sociale principale, mecanismul alocațiilor, procedurile instituționale;

— *relaționali:* statutul familial, situația relațiilor (ex. divorț);

— *personali:* dizabilitate, educație, dependență, vârstă, situația imigranților;

— *discriminarea și/sau lipsa unui statut legal:* pot afecta în particular imigranții și unele minorități etnice cum ar fi comunitățile de romi.

8. Serviciile sociale sau de urgență și strategii pentru accesul la locuințe

8.1 Există diferite tipuri de servicii de asistență oferite persoanelor fără adăpost: servicii rezidențiale sau non-rezidențiale. Promovarea parteneriatului public-privat este un factor cheie în realizarea strategiilor pentru accesul la locuințe. Este foarte importantă pentru reducerea semnificativă a deceselor în stradă existența locuințelor permanente și a serviciilor socio-medicale de urgență, precum și promovarea parteneriatelor, în special iarna și vara, deoarece există țări în care o parte din persoanele fără locuință mor în stradă în fiecare anotimp foarte cald sau foarte rece.

8.2 CESE recomandă diseminarea modelelor inovative și a ghidurilor de bune practici la nivel național și european, promovând metodologii inovative și interactive la nivel național și european, în care locuința permanentă si serviciile complementare necesare să fie prima opțiune. Metoda deschisă de coordonare poate aduce mari beneficii în promovarea unor politici eficiente destinate integrării persoanelor fără adăpost.

8.3 CESE recomandă dezvoltarea serviciilor diverse și promovarea unor standarde minimale pentru toate serviciile sociale destinate persoanelor fără locuință (*homeless*) astfel încât să vină în întâmpinarea diverselor nevoi ale acestora:

— intervenții sociale directe: asistența socială și juridică pentru obținerea unei locuințe, adăposturi temporare, case și apartamente sociale, rețele de asistență și întreținere, centre multifuncționale;

— servicii specializate (*homeless* cu HIV, *homeless* cu nevoi speciale etc.);

— consiliere, consiliere juridică, instruire vocațională și profesională;

— instruire antreprenorială pentru *homeless* și economie socială;

— monitorizare și suport (asistență comunitară);

— acțiuni de promovare familială, socială și culturală, programe de prevenire.

8.4 CESE sugerează realizarea de strategii integrate prin care sa se creeze servicii suficiente și complementare în orice domeniu, care să corespundă oricărei nevoi a beneficiarilor, în special locuințe sociale. CESE sugerează că, pentru evitarea deceselor în stradă, este necesară promovarea unei legislații care să impună crearea de minimum un centru de consiliere și de un adăpost de urgență pentru persoanele fără locuință în fiecare regiune, corespunzător cu numărul de persoane aflate în stradă. CESE subliniază importanța de a identifica soluții permanente pentru integrarea persoanelor defavorizate prin construirea de adăposturi și locuințe permanente și implementarea de servicii sociale complementare, în special pentru a permite menținerea relațiilor de sprijin intrafamilial (părinți-copii etc.) și, pe cât posibil, revenirea copiilor în interiorul familiei, în situațiile în care copiii au fost luați de lângă părinți din cauza sărăciei și a condițiilor dificile în care trăiau.

8.5 CESE recomandă statelor membre să creeze, cu prioritate, strategii de prevenție pe termen mediu și lung.

8.6 Serviciile pentru persoanele fără adăpost nu trebuie utilizate sistematic pentru a compensa inconsecvențele politicilor privind imigrația și lipsa de servicii specializate pentru imigranți.

([17]) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc

9. **Observații specifice**

9.1 Lipsa unui adăpost și a locuinței poate conduce la degradare umană, discriminare bazată pe motive de apartenență socială (la un grup defavorizat) și uneori chiar la moarte (mai ales în anotimpurile foarte friguroase sau călduroase). CESE consideră că fenomenul persoanelor fără locuință (*homelessness*) poate aduce atingeri în mod direct drepturilor omului așa cum sunt ele stipulate în Carta Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene (în articolele: 1, 2, 3, 6, 7, 21, 34) ([18]), precum și în Carta Socială Europeană revizuită și în Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale.

9.2 Integrarea socială a persoanelor fără locuință este un proces complex și dificil. CESE solicită Comisiei Europene să dezvolte o strategie ambițioasă de sprijinire a statelor membre pentru eradicarea fenomenului social al persoanelor lipsite de adăpost (*homelessness*) prin dezvoltarea unor strategii naționale eficiente. Strategiile naționale trebuie să fie focalizate pe definiții comune, pe cauze, acțiuni și efecte de impact. CESE solicită Comisiei Europene să elaboreze o campanie de conștientizare privind fenomenul persoanelor fără locuință (*homelessness*), care este absolut necesară. CESE recomandă ca politicile și strategiile europene să fie făcute împreuna cu organizațiile care furnizează servicii sociale, cu persoanele lipsite de adăpost, cu autoritățile publice și cu comunitatea științifică și de cercetare.

9.3 CESE recomandă Comisiei să încurajeze statele membre să aloce în viitor bugete și fonduri specifice pentru finanțarea sau co-finanțarea programelor pentru persoanele fără adăpost (inclusiv FSE+ERDF). CESE consideră că valoarea fondurilor structurale FSE și ERDF în perioada 2014-2020 trebuie să fie mai mari, abordarea să fie complementară și recomandă statelor membre să includă, în programele naționale operaționale, strategiile privind problema persoanelor fără adăpost [cu referire la Regulamentul (CE) 1083/2006] și măsuri de diminuare a efectelor negative ale crizei economice asupra accesului la o locuință.

9.4 CESE recomandă promovarea unor politici europene care să limiteze orice tendință speculativă pe piața locuințelor. CESE recomandă ca, în analiza politicilor sociale europene și naționale, să se monitorizeze raportul dintre valoarea netă a unui salariu lunar și prețul unei locuințe. CESE consideră că accesul la o locuință decentă trebuie să fie proporțional cu raportul dintre valoarea ratei lunare (sau a chiriei) pentru costurile locuinței împreuna cu cheltuielile cotidiene și valoarea salariului net al unui cetățean european.

9.5 CESE atrage atenția asupra faptului că amploarea fenomenului persoanelor fără locuință în unele țări este în creștere. Dacă acum câteva zeci de ani erau în special adulți ai străzii, problematica oamenilor fără adăpost s-a diversificat și acutizat în multe state europene: există un număr mai mare de femei fără locuință, există familii care locuiesc în stradă, există tineri și copii fără adăpost care trăiesc pe stradă, există salariați care și-au pierdut locuința în urma neachitării creditelor, a crizei imobiliare și economice, există tot mai mulți imigranți sau comunități etnice fără adăpost. Dovada regretabilă a faptului că fenomenul nu mai poate fi controlat în unele zone este reliefată de existența copiilor „la a doua generație", care trăiesc pe stradă ai căror părinți provin din rândul persoanelor fără adăpost.

Bruxelles, 27 octombrie 2011

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

([18]) Uniunea Europeană, 2010 (ISBN 979-92-824-2588-6), pag. 391-403. A se vedea și punctul 3.2 din aviz.